

INTERSTEDELIJK
STUDENTEN OVERLEG

Inventarisatie kwaliteitsafspraken

*“Het landelijk beeld rondom de eerste beoordeling van de
kwaliteitsafspraken in het hoger onderwijs”*

MEI | 2020

Interstedelijk Studenten Overleg

Contactgegevens
+31 (0)30 23 02 666
www.iso.nl
iso@iso.nl

Bezoekadres
Bemuurde Weerd O.Z. 1
3514 AN Utrecht

Social Media
f t in

Publicatiedatum: Dinsdag 19 mei 2020
Versiedatum: Zaterdag 16 mei 2020
Organisatie: Interstedelijk Studenten Overleg (ISO)
Auteurs: Yorick Koridon
Laura Korn

Voorwoord

Hieronder leest u de inventarisatie van het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) met betrekking tot het proces rondom de eerste beoordeling van de kwaliteitsafspraken. Deze inventarisatie is tot stand gekomen op basis van informatie vanuit de Rijksoverheid, Nederlands- Vlaamse Accreditatieorganisatie, contact met diverse hogeronderwijsinstellingen en contact met de lidorganisaties van het ISO. Op basis hiervan formuleert het ISO een drietal aanbevelingen:

- (1) Het ISO benadrukt hogeronderwijsinstellingen het belang van kennisoverdracht en -ontwikkeling voor een effectieve monitoring, zodat jaarlijks de voortgang inzichtelijk kan worden gemaakt en weloverwogen beslissingen kunnen worden genomen i.s.m. de (student)medezeggenschap.
- (2) Het ISO adviseert hogeronderwijsinstellingen in een hersteltraject de volledige ruimte te benutten om op een zorgvuldige wijze te gaan voldoen aan de beoordelingscriteria en daarbij het geld voor de investeringen in 2022-2024 te kunnen garanderen.
- (3) Het ISO benadrukt de minister dat de duur van het toetsingsproces invloed heeft op de snelheid waarop kwaliteitsplannen kunnen worden verwezenlijkt. Het ISO vraagt daarom om tijdig handelen, zodat (financiële) onzekerheid wordt verminderd.

Wegens privacy worden bronnen in deze inventarisatie anoniem weergegeven, tenzij hiervoor expliciet toestemming is verleend.

Namens het Interstedelijk Studenten Overleg,

Laura Korn Bestuurslid van het Interstedelijk Studenten Overleg 2019-2020
Yorick Koridon ISO-beleidsmedewerker kwaliteitsafspraken en medezeggenschap

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inleiding.....	3
Aanleiding	4
Procesanalyse.....	5
Methodiek.....	5
Wetenschappelijk onderwijs.....	5
Hoger beroepsonderwijs.....	6
Feiten en Cijfers	7
Descriptieve gegevens	7
Beoordelingsproces	8
Verwachte descriptieve gegevens	8
Proces toetsing en besluit	9
Landelijk beeld: Proces kwaliteitsafspraken eerste toetsing	10
Studentbetrokkenheid	10
Inhoud van de plannen	10
Beoordelingen.....	10
Uitwerking en implementatie	11
Conclusie Interstedelijk Studenten Overleg.....	11
Dankwoord.....	13
Contact.....	13
Bijlage 1: Studentenaantallen 1CHO	14
Bijlage 2: Samenvatting reactie lidorganisaties per reflectiethema	15

Inleiding

Op 9 april 2018 sloten het Interstedelijk Studenten Overleg, de Landelijke Studentenvakbond, de Vereniging Hogescholen, de Vereniging van Universiteiten en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een akkoord over investeringen in onderwijskwaliteit.

In dit akkoord werd afgesproken dat instellingen op lokaal niveau een kwaliteitsplan zouden opstellen voor de besteding van gelden die zijn vrijgekomen uit de afschaffing van de basisbeurs voor studenten in het hoger onderwijs. In het akkoord zijn zes thema's afgesproken die als kader dienen voor de besteding van deze gelden. Deze thema's worden op lokaal niveau vertaald naar concrete maatregelen en beleid. In de periode tot begin 2020 zijn deze plannen door de instelling opgesteld en voor het eerst getoetst door de Nederlands- Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO).

Bij de eerste toetsing worden samengevat de volgende criteria getoetst:

- Het plan draagt beredeneerd bij aan kwaliteitsverbetering van het onderwijs. De voornemens die de instelling heeft met de studievoorschotmiddelen en doelen die zij daarmee wil verwezenlijken op de zes thema's, zijn helder geformuleerd en passen bij de context, historie en bredere (onderwijs)visie van de instelling.
- De interne belanghebbenden zijn in voldoende mate betrokken bij het opstellen van het plan en er is voldoende draagvlak bij interne en relevante externe belanghebbenden.
- De voornemens in het plan zijn realistisch gelet op de voorgestelde inzet van instrumenten en middelen en de organisatie en processen binnen de instelling.

Het proces van de eerste toetsing is bijna voltooid. Het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) vindt het van belang om te evalueren hoe het proces rondom de vormgeving en toetsing van de instellingsplannen is gegaan, en daarbij de student centraal te stellen. De kwaliteitsafspraken hebben immers als doel om de kwaliteit van het hoger onderwijs voor de student te verhogen.

Het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) beoogt met deze inventarisatie een landelijk beeld te schetsen met ervaringen, uitdagingen en risico's vanuit de eerste periode van de kwaliteitsafspraken. Hierbij is gericht op de processen voorafgaand aan COVID-19. Echter heeft COVID-19 wel invloed op het toekomstig proces. Daarom wordt COVID-19 op diverse plekken in deze inventarisatie wel aangehaald. Dit gebeurt enkel om oog te houden op de toekomst, waarin de kwaliteitsafspraken en de bijbehorende betrokkenheid van studenten van groot belang blijft voor de kwaliteitsontwikkeling van het Nederlands hoger onderwijssysteem.

Aanleiding

In juni 2019 gaf Anne Flierman – voorzitter van de NVAO – een reactie¹ op de eerste toetsingen van instellingsplannen. Hierin bevestigde hij dat van de toen 23 bezochte instellingen 10 adviezen negatief luidde. “Dat zijn er meer dan we verwacht hadden, daar wil ik eerlijk in zijn”, aldus Flierman.

Ook in de periode hierna zijn nog diverse negatieve adviezen afgegeven, en zijn ook diverse *herkansingen* afgegeven in het besluit van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Ingrid van Engelshoven. In totaal worden er vierenvijftig instellingen getoetst voor de kwaliteitsafspraken – 36 instellingen uit het hoger beroepsonderwijs en 18 instellingen uit het wetenschappelijk onderwijs. Hieronder wordt schematisch weergegeven welke gegevens zijn gepubliceerd op de website van de Rijksoverheid². In bijlage 1 worden deze gegevens verder uiteengezet.

Tabel 1
Instellingsbesluiten MOCW

Instellingsniveau	aantal besluiten	aantal positief	aantal negatief	missend	totaal
wo	16	15	1	2	18
hbo	26	17	9	10	36
totaal	42	32	10	12	54

Het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) probeert zijn achterban zo goed mogelijk te faciliteren in de betrokkenheid bij de kwaliteitsafspraken, door onder andere een bijdrage te leveren aan het [landelijk loket kwaliteitsafspraken](#) en het geven van diverse workshops. Op de website van het landelijk loket – een samenwerking tussen de koepels van de instellingen en de studentenorganisaties – wordt de algemene informatie uiteengezet, is er ruimte voor vragen voor experts en vindt de lezer belangrijke links naar andere pagina's over de kwaliteitsafspraken. De website beoogt – onder andere – de kennisoverdracht voor de (student)medezeggenschap te vergemakkelijken. Daarnaast is tijdens een ISO-uitvraag van de trainingsbehoeften de kwaliteitsafspraken als meest belangrijk naar voren gekomen. Deze training is het Interstedelijk Studenten Overleg, in samenwerking met het landelijk loket, aan het ontwikkelen.

Ondanks deze faciliterende services blijven de kwaliteitsafspraken zeer complex. Dit blijkt ook uit het feit dat er meer negatieve besluiten zijn genomen dan verwacht. Dit – aangevuld met de geluiden met ervaringen vanuit de medezeggenschap – geeft aanleiding om het proces bij iedere instelling uit te vragen.

¹ <https://punt.avans.nl/2019/06/bijna-helft-kwaliteitsafspraken-voldoet-niet/>

² <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/hoger-onderwijs/kwaliteitsafspraken-hoger-onderwijs/voortgang-kwaliteitsafspraken-instellingen-hoger-onderwijs>

Procesanalyse

Methodiek

Om meer inzicht te krijgen in het lokale proces van de kwaliteitsafspraken zijn diverse bronnen geraadpleegd. De primaire dialoog is gevoerd tussen het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) en zijn lidorganisaties. Middels mondeling of schriftelijk contact hebben de desbetreffende medezeggenschapsraden kritisch het afgelopen proces geëvalueerd en de mate van vertrouwen in de implementatie van de kwaliteitsgelden uitgesproken.

Er is ook contact gezocht met instellingen die geen onderdeel uitmaken van de lidorganisaties van het Interstedelijk Studenten Overleg. Deze instellingen zijn vooral geraadpleegd om een beeld te krijgen van de verwachte NVAO-paneladviezen, wanneer zij nog geen formeel besluit hebben ontvangen van de minister. Contact met deze instellingen is tevens gebruikt om hen attent te maken op de diverse faciliterende services die beschikbaar zijn rondom dit onderwerp.

Hieronder wordt een beeld opgemaakt vanuit het studentperspectief. Hier is ingegaan op het proces van de planontwikkeling, de inhoud van de plannen en het vertrouwen in toekomstige processtappen. Hieronder wordt eerst een onderscheid gemaakt tussen een wo- en hbo-beeld. Het landelijk beeld wordt opgemaakt aan het eind van dit document. Het onderstaande beeld is gevormd op basis van ervaringen van studenten die in het collegejaar 2019-2020 onderdeel zijn geweest van de centrale studentmedezeggenschap. Een schematische weergave van de reacties op de verschillende procesvragen is te vinden in bijlage 2.

Wetenschappelijk onderwijs

Dit beeld is geschetst op basis van input van studenten uit veertien universiteiten. Er is vanuit één lidorganisatie en de overige drie (niet-lid) instellingen geen inhoudelijk antwoord gegeven op de vragen over het proces.

Op instellingsniveau is de (student)medezeggenschap vanuit de universiteiten positief over de manier waarop zij betrokken is geweest in de totstandkoming van de lokale kwaliteitsafspraken. De instellingen hebben de input van de medezeggenschap serieus genomen, waardoor de plannen over het algemeen in lijn zijn met de behoeften van de studenten. Wel wordt er gesteld dat facultaire (decentrale) betrokkenheid niet altijd vlekkeloos is verlopen. Door grote verschillen in kennis en tijdsinvestering is op diverse faculteiten de studentbetrokkenheid matig positief ervaren. Diverse medezeggenschapsraden geven aan dat de decentrale medezeggenschap in de eerste fasen onvoldoende geïnformeerd en/of betrokken is geweest. Zeker het begin van het proces wordt als 'chaotisch' omschreven. De (student)medezeggenschap is over het algemeen van mening dat de investeringen een positieve impact zullen hebben op de kwaliteit van het onderwijs, maar blijft ook kritisch op de temporele factor van de investeringen. Zij ziet graag dat de middelen structureel worden, zodat de kwaliteit na 2024 gegarandeerd kan worden. Tot slot wordt op de universiteiten volgens de (student)medezeggenschap kritisch nagedacht over de monitoring van de gewenste resultaten, waarin studenten voldoende worden meegenomen. (z.o.z)

“Betrokkenheid van studenten verschilde per faculteit. Bij de meeste faculteiten zijn de studenten vanaf de eerste bijeenkomsten betrokken en is actief om input gevraagd. De investeringen zullen effect hebben op het onderwijs dat op de instelling gegeven wordt, maar dient wel goed gemonitord te worden.”

– input van de achterban vanuit een wo-instelling.

Het Interstedelijk Studenten Overleg is positief over de ontvangen ervaringen. De (student)medezeggenschap is op centraal niveau vanaf het begin kritisch geweest en heeft haar behoeften kunnen uiten in de totstandkoming van de plannen. Het ISO ziet dat veel instellingen hebben gekozen voor een decentrale uitwerking, waardoor de decentrale medezeggenschap een belangrijke taak heeft gekregen. Diverse lidorganisaties hebben zorgen geuit over de kennis, kennisdeling en -overdracht van decentrale raden. Naast de betrokkenheid van de centrale (student)medezeggenschap, is ook de betrokkenheid en facilitering van decentrale (student)medezeggenschap een belangrijk aspect voor de uitvoering, monitoring en evaluatie van de kwaliteitsafspraken.

Hoger beroepsonderwijs

Dit beeld is geschetst op basis van input van studenten uit negen hogescholen. Er is vanuit negen lidorganisaties en de overige achttien (niet-lid) instellingen geen inhoudelijk antwoord gegeven op de vragen over het proces. Het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) beseft dat het lastig is om onderstaand stuk te generaliseren. Daarbij heeft het ISO nauwelijks contact kunnen krijgen met instellingen die een negatieve beoordeling hebben ontvangen. Hierdoor is het mogelijk dat het geschetste beeld vertekend is.

Studenten zijn over het algemeen – op bestuurlijk initiatief – op voldoende plekken betrokken geweest om input te leveren voor de plannen. Hierbij is er goed geluisterd naar de wensen van de studenten. In de bijeenkomsten hebben over het algemeen zowel centrale als decentrale raden input kunnen leveren. Er zijn enkele geluiden dat niet alle input in het uiteindelijke plan is verwerkt. Desondanks geeft de (student)medezeggenschap aan dat zij over het algemeen tevreden is met de inhoud van de plannen. Wel wordt aangegeven dat de informatie over het proces – zeker in het begin – soms erg schaars was. Toch heeft de (student)medezeggenschap over het algemeen vertrouwen dat de plannen een positieve impact gaan hebben op de onderwijskwaliteit, alhoewel er soms twijfels zijn of de plannen ook op korte termijn grote uitdagingen voor het hoger beroepsonderwijs zouden kunnen oplossen. De (student)medezeggenschap kijkt over het algemeen met een positief gevoel terug en focust zich nu op de vervolgstappen. De besturen van de instellingen zijn bezig met het opzetten van procedures om de voortgang te kunnen monitoren. Dit staat echter nog in de kinderschoenen en moet de komende tijd verder worden ontwikkeld. Er wordt benadrukt dat studentbetrokkenheid in de komende perioden tijd en inzet gaat vereisen van zowel de instelling als de studenten zelf.

“De studentmedezeggenschap op onze instelling heeft er vertrouwen in dat resultaten op lange termijn zichtbaar gaan zijn. Alhoewel, voor de huidige studenten zijn wij bang dat er zeer weinig merkbaar gaat zijn en die nu tussen schip en wal vallen: deze studenten hebben geen studiebeurs, geen korting op het (z.o.z)

collegegeld, en geen merkbare verschillen en verbeteringen van de investeringen. Om hiervoor wél te kunnen zorgen zijn duidelijke maatstaven van succes nodig om achteraf mee te kijken of het nuttig is geweest.”

– input van de achterban vanuit een hbo-instelling.

Het Interstedelijk Studenten Overleg is positief verrast met de berichten vanuit de instellingen uit het hoger beroepsonderwijs. Wel is zichtbaar dat de studentmedezeggenschap vaak enkel input heeft geleverd, waarna het initiatief voor het opstellen van de plannen bij het bestuur heeft gelegen. De inhoud van de plannen zijn daardoor op diverse plekken pas ingezien ten tijde van de instemming. Desondanks wordt dit door de (student)medezeggenschap niet als kritiek bestempeld. Het ISO hoopt dat dit een blijk is van een goede integratie van de input van studenten in de plannen. Deze conclusie kan echter op basis van de verkregen informatie niet worden getrokken.

Feiten en Cijfers

In dit hoofdstuk maakt het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) gebruik van data van het 1CHO³, de NVAO-adviezen en de ministeriele besluiten⁴. De feiten en cijfers worden in tabellen weergegeven en erboven toegelicht.

Descriptieve gegevens

Onderstaande gegevens in tabel 2 zijn de studentenaantallen zoals bekend bij DUO. Deze cijfers zijn gepubliceerd op de website van DUO en erkend door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Deze cijfers worden wekelijks geüpdatet, waardoor er kleine fluctuaties mogelijk zijn. De vermelde gegevens zijn uit week 13 van het jaar 2020. Hieruit blijkt dat 41.6% van alle studenten in het hoger onderwijs zich bevinden op één van de achttien universitaire instellingen, en de overige 58.4% op één van de zesendertig instellingen binnen het hoger beroepsonderwijs.

Tabel 2

Stelselgegevens

instellingsniveau	aantal instellingen	studentenaantallen
wo	18	344.042
hbo	36	483.102
totaal	54	827.144

Om een beeld te schetsen hoeveel studenten risico lopen op het niet ontvangen van de kwaliteitsgelden, zijn studentenaantallen van de instellingen met een negatief besluit opgeteld en afgezet tegenover de volledige studentenpopulatie. De negen hbo-instellingen betreffen gezamenlijk 178.724 studenten. De één wo-instelling heeft een studentenaantal van 18.498. Gezamenlijk zitten dus 197.222 studenten in de risicogroep, wat 23.8% van de gehele studentpopulatie betreft.

³ <https://duo.nl/zakelijk/hoger-onderwijs/studentenadministratie/bron-controleren/aantal-studenten-in-bron.jsp>

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/hoger-onderwijs/kwaliteitsafspraken-hoger-onderwijs/voortgang-kwaliteitsafspraken-instellingen-hoger-onderwijs>

“23.8% van de gehele studentpopulatie in het hoger onderwijs loopt risico om de kwaliteitsgelden in 2022, 2023 en 2024 niet toegekend te krijgen.”

Beoordelingsproces

Het besluitvormingsproces voor het toekennen van de kwaliteitsgelden begint met de aanvraag van de instelling voor een toetsing door de NVAO. Deze wordt gevolgd door een instellingsbezoek, panel-advies, NVAO-advies en tot slot een ministerieel besluit. De planning voor beoordelingen de kwaliteitsafspraken is van groot belang, aangezien de instellingsplannen een grote temporele factor kennen (mede door de aanleveris van een meerjarenplan en –begroting). Er is op basis van gegevens uit de NVAO-adviezen en de ministeriele besluiten een analyse gemaakt hoeveel dagen het gemiddelde besluitvormingsproces heeft geduurd, en wordt in tabel 3 weergegeven.

Tabel 3

Besluitvormingsduur

instellingsniveau	duur (in dagen) bij status positief besluit	duur (in dagen) bij status negatief besluit
wo	191	275
hbo	165	278
totaal in dagen	178	276
totaal in maanden	5.9	9.2

Uit tabel 3 blijkt dat een gemiddeld positief besluit 6 maanden duurt. Daarnaast blijkt dat een besluit 3.3 maanden langer duurt wanneer het een negatief besluit betreft. Dit is te verklaren door een extra gesprek tussen het ministerie van OCW en de instelling en de bezwaarperiode van zes weken.

“Een beoordeling met een negatief besluit duurt gemiddeld meer dan 3 maanden langer dan een beoordeling met een positief besluit.”

Noot. In deze besluitvormingsduur zijn geen besluiten meegenomen die beïnvloed zijn door de COVID-19 uitbraak. Deze cijfers gaan enkel over de (34) besluiten die hiervoor zijn genomen. Het Interstedelijk Studenten Overleg heeft uiteraard begrip voor de vertraging in de toetsing en besluitvorming sinds maart 2020. In ‘Proces toetsing en besluit’ wordt nader gesproken over de maatregelen voor het beoordelingsproces ten tijde van de pandemie.

Verwachte descriptieve gegevens

Onder tabel 2 werd gesteld dat op dit moment 197.222 studenten in de risicogroep zitten, wat 23.8% van de gehele studentpopulatie betreft. In de eerdergenoemde communicatie met hogeronderwijsinstellingen is ook gevraagd een verwachting te geven van het NVAO-paneladvies, wanneer deze nog niet beschikbaar was. In tabel 1 werd al gesteld dat er nog twaalf instellingsbesluiten missen. Hiervan hebben acht instellingen een verwachting uitgesproken naar het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO). Vier instellingen hebben niet gereageerd of willen geen uitspraak doen.

Van deze acht instellingen geven zes instellingen aan een negatief advies te verwachten. In bijlage 1 vindt u de namen van de instellingen, de verwachtingen en de studentaantallen. Om een meer waarheidsgetrouwde weergave te maken is ook berekend welk percentage studenten risico loopt wanneer deze verwachtingen kloppen. Hierbij is nog geen rekening

gehouden met de adviezen voor de laatste vier instellingen. De studentenaantallen van de zes instellingen opgeteld bij de 197.222 studenten in de huidige risicogroep komt uit op een totaal van 334.601 studenten, wat gelijk staat aan 40.5% van de gehele ho-studentenpopulatie.

“Als de verwachtingen kloppen, loopt 40.5% van de studenten uit het hoger onderwijs risico om de kwaliteitsgelden van 2022, 2023 en 2024 niet toegekend te krijgen.”

Proces toetsing en besluit

Het proces van de NVAO-toetsing en de afgifte van het ministerieel besluit (en de bijbehorende financiële middelen) is naar aanleiding van de maatregelen rondom COVID-19 enigszins gewijzigd. Fysieke panelbezoeken zijn tot nadere orde uitgesteld en de kwaliteitsgelden worden voor 2021 aan iedere instelling uitgekeerd – ongeacht de status van de toetsing.

Het Interstedelijk Studenten Overleg staat positief tegenover deze procedurele wijzigingen. De voornaamste reden is het feit dat er een druk was ontstaan voor instellingen in een herstelprocedure om *vóór 1 augustus 2020* de herbeoordeling te laten plaatsvinden. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gaf in een bijeenkomst van de NVAO (17 december te Utrecht) aan dat 1 augustus 2020 een deadline was voor de Rijksbijdragebrief, waarin de kwaliteitsgelden tijdig hadden kunnen worden uitgekeerd. Wanneer deze deadline niet gehaald zou worden, zouden de instellingen moeten wachten tot een volgende Rijksbijdragebrief. Dit zou betekenen dat de instelling begin 2021 nog geen financiële middelen zou hebben voor het uitvoeren van de plannen. Ook NVAO-voorzitter Anne Flierman kon niet garanderen dat alle herbeoordelingen voor 1 augustus 2020 konden worden voltooid.

De instellingen hebben volgens het akkoord *‘investeren in onderwijskwaliteit – kwaliteitsafspraken 2019-2024’* formeel één jaar om het hersteltraject af te ronden. In deze tijd zou de instelling voldoende tijd hebben om de plannen te herzien en conform de afspraken af te stemmen met de (student)medezeggenschap. De deadline van 1 augustus 2020 – voor financiële redenen – was volgens het Interstedelijk Studenten Overleg een externe prikkel om het hersteltraject snel af te handelen, waarbij mogelijke negatieve consequenties waren voorzien voor de kwaliteit van de plannen. Concluderend hebben maatregelen rondom COVID-19 positief bijgedragen aan de rust in het proces, waarbij gemakkelijker de kwaliteit kan worden gewaarborgd. Uiteraard blijft het van belang dat het toetsingsproces met de NVAO voor de jaren 2022-2024 alsnog voor iedere instelling als voldoende wordt beoordeeld door de minister van OCW.

Daarentegen blijven er aandachtspunten en mogelijke uitdagingen in het proces van toetsing en besluit. Hieronder worden er enkele genoemd;

- Logistieke uitdagingen voor de NVAO, die meer herbeoordelingen dan gepland moet gaan uitvoeren, conform de afspraken gelieve met hetzelfde panel.

- Het spreken van de juiste studenten in de (online) NVAO-panelen, waarbij een waarheidsgetrouw beeld kan worden geschetst van de studentbetrokkenheid (criterium 2).
- Het inzichtelijk krijgen van mogelijke knelpunten in de vervolgstappen van het proces, zoals het opmaken van het landelijk beeld door de NVAO in 2020, de start van de voortgangsbeoordeling in 2022 en diens herbeoordelingen, en de manier waarop evaluatie van het proces (vanaf 2023) wordt vormgegeven.

Landelijk beeld: Proces kwaliteitsafspraken eerste toetsing

Bij dit landelijk beeld is gebruik gemaakt van de informatie uit de eerdere hoofdstukken, aangevuld met de panelrapportages van de Nederlands- Vlaamse Accreditatieorganisatie.

Studentbetrokkenheid

Studenten zijn over het algemeen (gematigd) positief over de – tijdigheid van – studentbetrokkenheid bij het opstellen van de plannen. Ondanks dat de start van het proces vaak als ‘chaotisch’ of ‘rommelig’ is ervaren, spreken zij vaak waardering uit voor de manier waarop de onderwijsinstellingen studenten hebben meegenomen in het proces. De informatieverstrekking is op verschillende punten tekortgeschoten, maar lijkt weinig invloed te hebben op de tevredenheid over de inhoud van de plannen.

Het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) heeft specifiek aandacht besteed aan de instellingen met een negatief oordeel op criterium 2: studentbetrokkenheid. Tot op heden zijn vier instellingen op basis van criterium 2 als negatief beoordeeld. Hierbij is vooral gebleken dat betrokkenheid van decentrale raden niet kon worden aangetoond. Redenen hiervoor kunnen worden gevonden in de strategie van de instelling, waarbij de plannen vooral decentraal belegd zijn geweest zonder daarbij (veel) centrale kaders te bieden.

Inhoud van de plannen

De studentmedezeggenschap is over het algemeen (zeer) tevreden met de inhoud van de plannen. Gebleken is dat instellingen de plannen zeer hebben toegespitst op de lokale uitdagingen. De gemaakte plannen worden vaak gekoppeld aan bestaande projecten, die door middel van de kwaliteitsgelden kunnen worden versneld. Hierbij worden verschillende strategieën toegepast; van volledige centrale allocatie tot volledige decentrale allocatie. Hierbij is vaak een focus bepaald door een selectie te maken op de zes thema's. Er is veel aandacht voor het investeren in passende en goede onderwijsfaciliteiten, zoals digitale leermethodieken en fysieke studieruimtes. Daarnaast wordt veel aandacht gegeven aan intensiever en kleinschaliger onderwijs, door bijvoorbeeld het verminderen van de student-/stafratio. Het thema onderwijsdifferentiatie krijgt over het algemeen het minste aandacht.

Beoordelingen

Uit de tien negatieve besluiten, zijn *alle* instellingen onvoldoende beoordeeld op criterium 3. Dit criterium luidt als volgt: “De voornemens in het plan zijn realistisch gelet op de voorgestelde inzet van instrumenten en middelen en de organisatie en processen binnen de instelling”. Het onderdeel waar de NVAO het meest over is gestruikeld is de concrete meerjarige (financiële) uitwerking van de plannen.

Het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) vindt het opmerkelijk dat enkel één universiteit (5.5%) tot op heden is afgekeurd op basis van het gebrek aan een concreet meerjarig beleidsmatige en financiële uitwerking, terwijl er negen hogescholen (25%) op dit punt tekort hebben geschoten. Het is echter niet mogelijk om de oorzaak hiervan te benoemen.

Uitwerking en implementatie

Over het algemeen leidt de tevredenheid van de plannen tot het gevoel dat de plannen impact gaan hebben op de onderwijskwaliteit. Echter blijft de studentmedezeggenschap kritisch. Zij voorziet dat (1) sommige projecten jaar overstijgend gaan zijn, waardoor implementatie een complex proces wordt, (2) resultaten pas zeer laat in het proces zichtbaar gaan zijn, waardoor bijsturing van de projecten lastig kan worden, en (3) dat het voor de studentmedezeggenschap lastig wordt om de beleidsacties te monitoren en effectief te koppelen aan de financiële investeringen.

Effectieve monitoring van de voortgang wordt op sommige instellingen zeer formeel vastgelegd, waardoor zowel kwalitatief als kwantitatief resultaten inzichtelijk worden gemaakt. Echter is monitoring op het grootste deel van de onderwijsinstellingen nog niet besproken of vastgelegd. Het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) ziet erop toe dat instellingen de monitoring nader specificeren, waarbij de studentmedezeggenschap jaarlijks kan worden getraind in de manieren waarop zij effectief de voortgang kan monitoren op beleidswenselijkheid en financiële uitgaven.

Conclusie Interstedelijk Studenten Overleg

Het Interstedelijk Studenten Overleg is geschrokken van het aantal studenten dat risico loopt om de kwaliteitsgelden niet te ontvangen, maar is tegelijkertijd over het algemeen wel tevreden met de ervaringsverhalen van zijn achterban. De ervaringen geven een positief beeld van de inhoud en impact van de plannen, die in lijn zijn met de wensen van de studenten. Ondanks de 'chaotische' start heeft het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) vertrouwen dat de doelstellingen kunnen worden behaald. Hiervoor is het echter wel van belang dat er rekening wordt gehouden met de eerder geïdentificeerde uitdagingen of risico's. Op basis van alle bovenstaande informatie worden daarom drie aanbevelingen geformuleerd die het Interstedelijk Studenten Overleg van belang vindt voor het behalen van deze doelen.

- (1) Het ISO benadrukt hogeronderwijsinstellingen het belang van kennisoverdracht en -ontwikkeling voor een effectieve monitoring, zodat jaarlijks de voortgang inzichtelijk kan worden gemaakt en weloverwogen beslissingen kunnen worden genomen i.s.m. de (student)medezeggenschap.*

In de volgende fase van de kwaliteitsafspraken worden resultaten in groeiende mate inzichtelijk. Daarnaast zal ook inzichtelijk worden of deze resultaten daadwerkelijk gaan bijdragen aan de verbetering van de onderwijskwaliteit. De actieve betrokkenheid van de (student)medezeggenschap blijft van zeer groot belang. Als controlerend orgaan toetsen zij jaarlijks de voortgang van de plannen en horen betrokken te zijn bij eventuele wijzigingen.

Deze actieve betrokkenheid vereist tijd en energie van zowel studenten als de onderwijsinstelling. De studentmedezeggenschap wisselt – over het algemeen – jaarlijks. Ieder jaar is het daarom van belang om de benodigde informatie over te dragen aan de studenten die belegd zijn met het instemmingsrecht. Wanneer plannen decentraal zijn opgesteld, dienen dus ook decentrale medezeggenschapsleden deze handvatten te krijgen aangereikt.

Deze handvatten bestaan uit diverse onderdelen. Ten eerste is het van belang dat de basisinformatie over de kwaliteitsafspraken en de gemaakte afspraken worden overgedragen. Dit is een gedeelde verantwoordelijkheid van de instellingen en de studentmedezeggenschap. Ten tweede is het van belang om concrete en meetbare

doelstellingen te formuleren, zodat de voortgang inzichtelijk kan worden gemaakt. Hier dienen goede afspraken voor gemaakt te worden. Ook deze punten zijn van belang voor elk gremium waar de kwaliteitsafspraken is belegd. Enkel op deze manier heeft de instelling een goed aanvalsplan, zodat de onderwijskwaliteit voor studenten significant verhoogd wordt.

- (2) Het ISO adviseert hogeronderwijsinstellingen in een hersteltraject de volledige ruimte te benutten om op een zorgvuldige wijze te gaan voldoen aan de beoordelingscriteria en daarbij het geld voor de investeringen in 2022-2024 te kunnen garanderen.*

Een onverwacht hoog aantal instellingen hebben in de eerste periode een negatief besluit ontvangen van de minister van OCW. Er wordt verwacht dat 40% van alle studenten in de risicogroep zit voor het niet-verkrijgen van de kwaliteitsgelden. Uiteraard is er een gezamenlijke doelstelling dat iedere instelling – en daarbij iedere student – gaat profiteren van de kwaliteitsgelden. Het is daarom van belang dat de instellingen met een negatief besluit het hersteltraject zo productief mogelijk benut om deze gelden alsnog te kunnen garanderen.

Voorafgaand aan de COVID-19 maatregelen was een prikkel ontstaan om vóór 1 augustus 2020 het hersteltraject af te ronden. Dit was de uiterlijke datum voor het vastleggen van de middelen in de laatste Rijksbijdragebrief van 2020. Door de maatregelen rondom COVID-19 is deze prikkel weggenomen doordat de minister heeft besloten om alle kwaliteitsgelden voor 2021 uit te keren. Dit biedt voor de instellingen in het hersteltraject ruimte om gebruik te maken van de volledige 365 dagen uit het hersteltraject, zodat zij op een zorgvuldige wijze mét de (student)medezeggenschap alsnog de plannen kunnen vormgeven op de drie vooropgestelde criteria.

- (3) Het ISO benadrukt de minister dat de duur van het toetsingsproces invloed heeft op de snelheid waarop kwaliteitsplannen kunnen worden verwezenlijkt. Het ISO vraagt daarom om tijdig handelen, zodat (financiële) onzekerheid wordt verminderd.*

Het gehele proces – van aanvraag tot ministerieel besluit – heeft in de eerste toetsingsprocedure gemiddeld tussen de 6 en 9 maanden geduurd. Dit – in combinatie met een groter aantal negatieve besluiten – heeft gezorgd voor een tijdsdruk voor de uitkering van de kwaliteitsgelden van 2021. De maatregelen rondom COVID-19 hebben deze tijdsdruk zoals eerder genoemd verminderd.

Echter worden in de komende periode nog vele herstelbeoordelingen gedaan. Daarnaast begint de NVAO in 2022 alweer met de voortgangsbeoordeling en diens herstelbeoordelingen. Om (financiële) onzekerheid voor de instellingen te voorkomen is het van belang dat tijdsdruk in het proces wordt vermeden. Een snelle besluitvorming is hiervoor van belang, zodat instellingen zich tijdig weer kunnen gaan focussen op de implementatie en uitvoering van de gemaakte plannen.

Dankwoord

Het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) wil zijn dank uitspreken voor de betrokkenheid van zijn lidorganisaties. Ondanks de complexiteit van de materie rondom de kwaliteitsafspraken blijven zij beseffen dat dit proces van groot belang is voor de (toekomstige) onderwijskwaliteit.

Ook wil het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) dank uitspreken naar de overige hogeronderwijsinstellingen die open hebben gestaan om hun verwachtingen – ook wanneer deze negatief waren – met ons te delen. Op deze manier hebben wij een realistischer beeld kunnen schetsen.

Tot slot dank aan de ISO-medewerkers die ter ondersteuning hebben bijgedragen aan de totstandkoming van deze inventarisatie.

Heeft u vragen of opmerkingen?

Contact

Voor inhoudelijke vragen over deze inventarisatie kunt u zich richten tot Laura Korn (penningmeester van het Interstedelijk Studenten Overleg 2019-2020 en portefeuillehouder medezeggenschap) via korn@iso.nl.

Bijlage 1: Studentenaantallen 1CHO

Tabel 4.
Besluiten, verwachtingen en bijbehorende studentenaantallen

Hogescholen			
Hogeschool van Amsterdam	46.389	Gerrit Rietveld Academie	869
Hogeschool Arnhem Nijmegen	37.147	Hotelschool Den Haag	2.975
Avans Hogeschool	33.846	Viaa Hogeschool	1.814
Hogeschool Inholland	27.269	Codarts Hogeschool	1.010
Haagse Hogeschool	26.079	HK Utrecht	4.047
Christelijke Hogeschool Ede	4.891	HK Den Haag	1.671
Saxion Hogescholen	27.420	HK Amsterdam	3.149
Hanzehogeschool Groningen	30.360	Design Academy Eindhoven	712
NHL Stenden	24.684	Katholieke PABO Zwolle	1.001
Hogeschool Leiden	11.664	ArtEZ Hogeschool	3.080
Hogeschool Rotterdam	39.929	Marnix Academie	1.498
Fontys Hogeschool	45.444	Hogeschool IPABO	984
Hogeschool Utrecht	37.817	Hogeschool De Driestar	1.421
HZ Hogeschool	4.91	Van Hall Larenstein	4.527
Hogeschool Breda	7.257	Aeres Hogeschool	3.713
Zuyd Hogeschool	14.641	Iselinge	478
Thomas More Hogeschool	694	HAS Den Bosch	3.717
Hogeschool Windesheim	25.120	Hogeschool De Kempel	824
Universiteiten			
Universiteit van Amsterdam	39.177	Radboud Universiteit	23.701
Vrije Universiteit	31.016	Erasmus Universiteit	32.061
TU Delft	26.754	Universiteit Tilburg	18.498
TU Eindhoven	12.685	Universiteit Utrecht	34.153
Universiteit Twente	12.216	Universiteit Wageningen	12.788
Rijksuniversiteit Groningen	33.441	Universiteit voor Humanistiek	538
Open Universiteit	13.481	Theologische Uni. Apeldoorn	119
Universiteit Leiden	33.847	Theologische Uni. Ger. Kerken	110
Universiteit Maastricht	19.170	Protestantse Theologische Uni.	287

	De instelling is positief beoordeeld
	De medezeggenschap verwacht een positieve beoordeling
	De medezeggenschap verwacht een negatieve beoordeling
	De instelling is negatief beoordeeld
	Onbekend

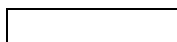

¹ week 13: getallen van BRON worden wekelijks bijgewerkt, waardoor een minimale afwijking in de berekeningen kan ontstaan, zie: <https://duo.nl/zakelijk/hoger-onderwijs/studentenadministratie/bron-controlleren/deelnames-en-resultaten-duo-registers.jsp>

² <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/hoger-onderwijs/kwaliteitsafspraken-hoger-onderwijs/voortgang-kwaliteitsafspraken-instellingen-hoger-onderwijs/>

Bijlage 2: Samenvatting reactie lidorganisaties per reflectiethema

Tabel 5.
Schematische weergave van de reactie lidorganisaties ISO

	Student-betrokkenheid	Tijdigheid betrokkenheid	Tevredenheid van plannen	Impact van de plannen	Toekomst-perspectief
Hogescholen					
HvA	Orange				
HAN					
Avans	Green	Green	Green	Green	Green
Inholland	Green	Green	Green	Green	Green
Haagse CHE	Orange			Orange	Orange
Saxion	Green	Orange	Green	Orange	Green
Hanze NHL Stenden					
Leiden	Green		Green		Green
Rotterdam					
Fontys					
Utrecht					
HZ	Green				
Breda	Red	Green	Orange	Orange	Orange
Zuyd					
Thomas More	Green	Green	Green	Green	Green
Windesheim					
Universiteiten					
UvA	Green	Green	Green	Orange	Orange
VU	Orange	Orange			
TU Delft	Green	Green	Green	Green	Green
TU/e	Green	Green		Green	Green
UTwente	Orange	Orange			
RUG	Green	Green	Green	Orange	Orange
OU	Green	Orange	Orange	Orange	Green
Leiden	Orange	Red	Green	Orange	Orange
Maastricht	Orange	Green	Green	Green	Orange
Radboud	Orange	Green	Orange	Orange	Orange
EUR	Green	Green	Orange	Red	Orange
Tilburg					
Utrecht	Green	Orange	Green	Green	Green
WUR		Green	Green		
Humanistiek		Orange	Green		

	De medezeggenschap heeft geen inhoudelijke reactie gegeven (of is nog in afwachting op een ministerieel besluit)
	De medezeggenschap is positief (of is positief beoordeeld)
	De medezeggenschap heeft opmerkingen of is kritisch
	De medezeggenschap is zeer ontevreden of is zeer kritisch (of moet het hersteltraject in)

INTERSTEDELIJK
STUDENTEN OVERLEG

Auteur

Yorick Koridon
Laura Korn

Ontwerp

Michiel van Veluwen

Over het ISO

Het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) is de grootste landelijke studentenorganisatie van Nederland en behartigt de algemene belangen van bijna 750.000 studenten aan universiteiten en hogescholen. Het ISO is vaste gesprekspartner van onder andere het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de politieke partijen en de koepels van universiteiten en hogescholen.

Interstedelijk Studenten Overleg

Contactgegevens

 +31 (0)30 23 02 666
 www.iso.nl
 iso@iso.nl

Bezoekadres

 Bemuurde Weerd O.Z. 1
3514 AN Utrecht

Social Media